

XXIII МЕЖДУНАРОДЕН
ФЕСТИВАЛ „МАРТЕНСКИ
МУЗИКАЛНИ ДНИ“

С премиерата на операта „Зографът Захарий“ тържествено и достойно бе чествувана, в рамките на фестивала „Мартенски музикални дни“, 75-годишнината на н. а. проф. Марин Големинов, герой на социалистическия труд. Зрял плод на творческото развитие на композитора, „Зографът Захарий“ е измежду произведенията, които отбелязват нов етап в еволюцията на стила и на художественото му мислене. Тук Големинов смело се отказва от ред традиционни принципи на оперната форма, но не самоцелно, а воден от стремежа да преосмисли постиженията на съвременното композиционно творчество, да ги пречупи през призмата на собствените си идеи и виждания. Така той постига свой модел на психологична драма, в която демонстрира интересни решения на формата, на вокалната и оркестровата партия, развива речитативното начало, изхождайки от прозодията на поетичната реч на Павел Спасов (автор на либрето на операта).

Личната драма на Християния и Захарий композиторият сплит с творческия конфликт между двамата брата — зографи, трактувайки го в обществения план като борба между старото и новото. Именно това е идейно-естетическата осnova на произведението — сблъсъкът между традицията, превърнала се в догма, и новото светоусещане, стремежът към обективна жизнена позиция, застъпвана от възрожденския художник Захарий. В мъчителна борба с установения начин на мислене и на художествено изобразяване, той успява да наложи своето изкуство, да прехвърли мост към бъдещето. Една стара, но винаги актуална те-

ма — за прогреса в изкуството, която особено силно възбуждаше творците през 60-те и началото на 70-те години на нашия век. В операта на Големинов тъжната повест за голямата и несбъдната любов на художника се сплита с възвишените пориви на твореца, търсещ нови брегове, търсещ в „живия живот“ изворите на своето въздъхновение.

Следвайки хода на авторската мисъл, режисьорът Пламен Карталов разгръща логично и интересно действието на „Зографът Захарий“, очертава ясно образите, изглежда на повърхността дълбоки психологически явления, внушава ни с разнообразни средства идеи, мисли, настроения. В своето тълкуване на операта той търси преди всичко обобщението, цялостността на драматургичното изграждане, постигнато в едрия линии, изчистено от подробности и битова конкретност.

Декорът на Иван Савов е органично свързан с концепцията от Карталов. Фрагментите от прочути стенописи на зографа Захарий, подходящо осветени, съобразно ходът на действието, елементи от българската възрожденска къща — ето атмосферата, обстановка, в която се предства операта на Големинов. Внимателната употреба на прожекторите поддържа някои кулминационни моменти. А късчето синьо небе, което присъства неизменно в декора, възприемаме като символ на светлината, на живота,

на вечната обич, осветяваща пътя на зографа.

Оригинална е и идеята да се представи четецът чрез три жени в черно, ансящи една особена, елична повест за вавателност в драмата. Те неволно предизвикват асоциация със символиката и внушенията на платната на Пенчо Георгиев, запечатали в себе си силата и душевността на българката, нейни, характерни пози. Три жени, три оплаквачки или три камбани, или три парки, или... разнообразни са функциите им в действието, всеки път нови и всеки път произлезли от драматургичния момент. Те сплитат и разплитат две човешки съдби, те наблюдават и коментират събитията, тласкат героите те по съдбовната посока на живота им, а заедно с всички внасят яснота, усещане за българското, родното. От тях лъха на чернозем; тяхната пластика неволно ни спомня за „нестинарските“ движения, открити някога от Мария Димова. Всичко това извънредно много обогатява спектакъла, придава му особена атмосфера, осмисля редица възлови ситуации. Немного словно е и актьорското поведение на героите в операта, също така изчистено и с вкус стилизирано, както и цялата постановка.

Що се отнася до музикалната част, безспорно, на първо място трябва да поставя оркестъра. Музикант с опит и талант, прецизен и целенасочен, диригентът Георги Димитров е променил до неузнаваемост оркестъра на Русен-

ската опера. Мехота на звука широки, изваяни, фино нюансирани фрази, в които личи умението на диригента да измери общия знаменател на специфичния, лаконичен и на места фрагментарен изказ на Големинов, да обединява частите на цялото, да насища със звук и мощ кулминациите. Ансамбловост и емоционалност — ето накратко характерните черти на неговата интерпретация.

Музикалност и звукова красота се носеха от оркестриният, но за съжаление певческия състав не отговаряше на високото художествено равнище на оркестъра. Ще се въз-

„ЗОГРАФЪТ ЗАХАРИЙ“

държа от категорични оценки за Евгени Ганев — Зографът Захарий, тъй като го слушам за пръв път и не познавам до сегашното му развитие. Но в премиерното представление той не успя да покрие вокално и актьорски партията си, макар да е преодолел интонационните и проблемите. Също така неубедителна бе и Анамари Папазан в ролята на Християния. Не й достигнаха сценично обаяние и присъствие, пълнота на гласа, за да се получат въздейственост и емоционалност, за да бъде убедително пресъздадена нечната, чувствителната и силна духом героиня на Големинов. С присъщата им артистичност и вникване в характера на музиката Ана Ангелова — Майката, и з.а. Анастас Анастасов — Димитър интерпретираха своите образи. Колоритен и с много ясна дикция (дикцията — ето един нерешен проблем с особено голямо значение!) е Клисарят на Ивзистоа. Малкото и дискретно участие на хора. (хормайстор Христо Стоев) внесе хубав акцент в постановката.

Очевидно ръководството на Русенската опера има да преодолява сериозни трудности при подбирането на певчески състави за репертоара. Но също така е очевидно, че затова да се разкрият големите потенциални възможности на колектива, че се внася нов стил на работа, че стремежът е да се прави съвременен, действителен и на високо художествено равнище театър. Затова можем да приветствуваме третата за сезона оперна премиера, която безспорно се реди сред успехите на Русенската опера.

Боянка АРНАУДОВА